

I CONFERÈNCIA FEMINISTA DEL PCPC

Març 2012

LA LLUITA PER L'ALLIBERAMENT DE LES DONES A CATALUNYA

Una política feminista pel projecte revolucionari

Engels: A la família l'home exerceix el rol de burgès i la dona el de proletari.

ÍNDIX

1. Introducció.....	2
2. Perspectiva històrica del moviment feminista.....	3
2.1. Primeres manifestacions del moviment	
2.2. El moviment feminista a l'estat espanyol i a Catalunya	
3. Dona i treball assalariat a Catalunya.....	6
3.1. Condicions laborals	
3.2. Divisió sexual del treball	
3.3. Atur	
3.4. Regulació d'ocupació per expedients autoritzats (ERO)	
3.5. Salut laboral	
3.6. Ajuts socials	
4. Programa polític del PCPC i propostes per a la lluita del front feminista.....	14
4.1. Violència patriarcal	
4.2. Treball assalariat	
4.3. Treball domèstic, reproductiu i de regeneració de la força de treball	
4.4. Salut sexual i reproductiva	
4.5. Lluita ideològica	
4.6. Participació política	
5. Bibliografia.....	19

1. Introducció

El mes de febrer de 2009 va tenir lloc la I Conferència Feminista del PCPE i a finals del mateix any, el PCPC, a Catalunya, realitzava la seva IV Conferència Nacional on es marcava l'objectiu d'una Conferència pròpia per tal d'aprofundir en la qüestió de la lluita pels drets de la dona treballadora.

La primera mesura que va prendre el Comitè Central escollit després de la IV Conferència del PCPC va ser anomenar una responsabilitat política de Feminisme, que no existia amb anterioritat.

D'aquesta manera, durant 2 anys s'ha treballat per incorporar les tasques feministes a l'estructura leninista del partit prioritzant les següents:

- Creació de la Comissió Feminista del PCPC
- Convocatòria 8 de març
- Convocatòria 25 de novembre
- Difusió del Butlletí Feminista del PCPE
- Participació en el moviment feminista

Cal dir, però, que el nivell d'organització i participació de la militància en aquestes qüestions és encara molt dèbil i aquesta Conferència ens ha de servir per fer un pas endavant en aquest sentit.

Aquesta I Conferència Feminista del PCPC es planteja un doble objectiu. Per un costat, analitzar la situació de la dona treballadora i del moviment feminista a Catalunya i per altra banda, realitzar les propostes polítiques que situin el Partit en millors condicions per al desenvolupament de les mateixes en el seu si i en el moviment feminista.

Bona part dels anàlisis i, sobretot, de les propostes que aquí es desenvoluparan parteixen de les tesis aprovades a la I Conferència del PCPE, a la qual es farà referència en diferents moments, com en la cita que es reproduïx a continuació i que ens serveix perfectament per a Catalunya en aquests moments:

*Esta Tesis es un primer abordaje de un tema importante, necesitado de atención y trabajo político por parte del conjunto de la militancia al igual que el resto de luchas, puesto que el PCPE ha carecido hasta hoy de una política más desarrollada sobre la liberación de la mujer. No se trata de una Conferencia de mujeres, sino de una Conferencia de **comunistas**, para tratar específicamente la emancipación de la mujer.*

La Conferencia, como todo nuevo paso en el desarrollo de nuestro proyecto, es un reto.

Els següents apartats d'aquestes tesis pretenen analitzar la situació del moviment feminista des d'una perspectiva històrica (per això se citen diversos fragments de les tesis del PCPE, les quals inclouen un apartat similar) i la situació de la dona treballadora en l'actualitat i a Catalunya. Al final s'inclou el programa polític i propostes de les tesis del PCPE (de forma resumida) i s'afegeixen propostes concretes per desenvolupar com a PCPC a Catalunya.

I per finalitzar aquesta introducció, es recomana la lectura i/o consulta de les tesis del PCPE per enriquir el debat de les presents que s'espera que sigui el més fructífer i constructiu possible i que contribueixi a l'avenç i desenvolupament del projecte revolucionari per a la classe obrera a Catalunya.

2. Perspectiva històrica del moviment feminista

2.1. Primeres manifestacions del moviment

Si busquem exemples de dones que han lluitat en algun moment de la història de les societats humanes per alguna causa relacionada amb la justícia social o la millora general de la societat, no ens cansarem de trobar-los des dels moments més antics de les civilitzacions passades, encara que la ideologia patriarcal s'obstini a camuflar-los històricament.

Però l'objectiu d'aquesta Conferència és analitzar això que la sociologia burgesa ha denominat moviment feminista, des del moment en què les primeres lluites sufragistes encapçalades per dones van aconseguir influenciar en les polítiques i institucions públiques de forma oberta. Aquest moviment feminista cal situar-lo en el si de les societats capitalistes que van començar a desenvolupar-se a Europa a partir del s.XVIII amb les Revolucions Francesa i Industrial.

La ideologia liberal dominant en el sistema capitalista ofereix, també a les dones, la possibilitat de subscriure els seus principis de llibertat i igualtat. Així, mentre les primeres liberals encapçalaven les lluites pel dret al vot o a la independència econòmica de la dona, les treballadores de les fàbriques s'havien de conformar amb les jornades laborals de 16 hores i la responsabilitat de la cura de la família.

Durant el s.XIX, a mesura que el moviment obrer es va desenvolupar en diferents formes d'organització i es van consolidar els sindicats i els partits obrers, també ho va fer el moviment feminista. Però les dones de la classe obrera iniciaven la seva incorporació al treball assalariat i a la lluita de classes i les primeres lluites sufragistes eren contemplades per elles i pel moviment obrer en general des de l'antagonisme de classe, doncs les lluites de les dones liberals “no contemplaven, òbviament, superar les contradiccions de classe existents també entre les dones”¹.

El s.XX és el segle de les grans conquestes de les dones en el terreny públic, les quals aconseguen subvertir també els valors de les relacions en el terreny de la vida privada o familiar, encara que aquestes realitats són més difícilment influenciables. Després de la II Guerra Mundial va explotar amb més força la batalla entre les idees liberals i les comunistes per l'hegemonia. El moviment feminista no va escapar d'això, a més d'haver de lluitar en el si de les pròpies organitzacions comunistes per fer comprensible que el patriarcat va més enllà de sotmetre a la dona a la doble explotació, ja que limitant-se a aquesta interpretació de la funció que juga el patriarcat en la superestructura capitalista, la teoria socialista ignorava la veritable dimensió del mateix i per tant ho reproduïa en la seva teoria i en la seva praxi. O dit d'una altra manera, “no era conscient (...) de l'estructura transversal (...), ni de les contradiccions de gènere dins i fora de la classe obrera, ni de l'explotació d'un gènere per l'altre quan un s'apropia d'un treball i uns serveis realitzats per l'altre.”²

“Fruit d'una anàlisi marxista i materialista, i després d'un llarg procés dialèctic i autocrític, sorgeix el feminisme de classe, el pol que va dirigir durant dues o tres dècades un vigorós moviment feminista capaç de sumar les reivindicacions antipatriarcal a les històriques reivindicacions anticapitalistes. Aquest moviment feminista va començar a declinar com a conseqüència del desmantellament dels moviments socials de la mà de la traïció eurocomunista i la fallida de l'estratègia revolucionària.”³

Els anys '60 són una època de convulsions dins del bloc capitalista, que comença a utilitzar la política de la guerra encoberta per sortir de les seves crisis. Aquest fet i l'avanç de la física i la tecnologia aplicades a la producció energètica generen forts moviments internacionals de protesta en els estats capitalistes. La sociologia dominant denomina a aquest fenomen *nous moviments socials*. El sistema aplica de nou el vell lema “divideix i venceràs” per poder sobreviure en la seva pròpia barbàrie.

A partir dels anys '60, diu la sociologia burgesa, apareixen els *nous moviments socials*, diferenciats del moviment obrer, el qual és considerat un moviment “a part”, i que inicialment són 3, el moviment pacifista, el moviment

¹ Tesi Feminista PCPE, 2009

² Tesi Feminista PCPE, 2009

³ Tesi Feminista PCPE, 2009

feminista i el moviment ecologista. En l'actualitat s'han desenvolupat més i variats grups i moviments, cadascun d'ells sota una reivindicació social concreta sense tenir en compte les contradiccions de classe que afecten a cadascuna d'elles i entorpidint, per tant, la seva resolució. Aquesta teorització dels nous moviments socials, així com la derrota teòrica del feminisme socialista en les dècades dels anys '70 i '80, van afavorir el sorgiment i desenvolupament de tendències, com el feminisme radical, i d'organitzacions interclassistes, en les quals dominen les idees burgeses.

Com a exemple d'aquesta realitat en el moviment feminista, tenim la història de l'assignació de la data del “Dia de la dona treballadora”, que justament comença el 1910 amb la Conferència Internacional de Dones a Copenhaguen fins que el 1975, a l'Assemblea General de l'ONU es retira l'adjectiu de “treballadora” i es decideix canviar el vermell pel lila com a color identificatiu del moviment.

2.2. El moviment feminista a l'estat espanyol i a Catalunya

Durant el s.XX, també a l'estat espanyol es van aconseguir conquestes per a les dones, relacionades amb el dret al vot, al divorci o a l'avortament. La fermesa amb què quallaven el moviment obrer i, en el seu si, el moviment feminista, va confrontar amb la tradició brutalment repressiva dels aparells estatals, que forjats amb la calor històrica de la submissió i l'explotació dels pobles per l'ansia imperialista, es van servir d'aquesta base per desenvolupar els mecanismes que impedissin l'avenç dels progressos que beneficiaven a la majoria de la població ja que eren d'extracció obrera. Així, en l'àmbit públic i institucional, no van tenir vigència més enllà d'una dècada en tot el segle, si arriba. Temps insuficient per poder-se implantar en la vida pública i per tant, conquerir l'hegemonia ideològica necessària per influenciar la major part de les relacions socials.

Així que, com la resta de lluites socials, el feminisme va quedar la major part del s.XX en la clandestinitat. Només durant la II República es van assolir fites comparables, en matèria d'igualtat de drets de gènere, a les de l'actualitat, o fins i tot les van superar. I no podem obviar que aquí, a l'estat espanyol i a Catalunya, el feminisme de classe encara no ha arrelat en les organitzacions comunistes i de l'esquerra en general, i encara que en la II República la lluita sufragista va ser encapçalada per la socialista Clara Campoamor, cal veure com va haver d'enfrontar les idees patriarcals dins de la seva pròpia organització, que fins i tot va utilitzar el recurs de transmetre-les en el debat a través d'una altra dona.

La dictadura franquista va ser especialment crua a l'hora de castigar les dones que s'atrevien a alçar la veu. L'aliança fàctica de l'estat amb l'Església Catòlica, que encara es manté, va afavorir l'extensió dels mecanismes repressius a tots els àmbits de les relacions socials.

Però malgrat el franquisme, de la clandestinitat i de les dificultats del moviment obrer per superar les contradiccions de classe del feminisme, el moviment va seguir desenvolupant-se i va sumar les reivindicacions relacionades amb els rols de gènere i amb la llibertat sexual. I al mateix temps, es va plantejar en el seu si el debat que va provocar la seva escissió en dos corrents, anomenades feminisme de la diferència i feminisme de la igualtat.

La debilitat del moviment obrer al final de la dictadura va accelerar la seva descomposició i divisió de la mateixa manera que ho va fer en el si del moviment feminista, i la inexistència des de llavors d'un projecte revolucionari de masses que treballi per a la unitat de la classe treballadora en la lluita pels seus interessos, ha donat lloc aquí també a un moviment feminista de caràcter interclassista en el qual domina la ideologia burgesa.

L'any 1975 es van celebrar unes jornades feministes a Madrid, encara en la clandestinitat. I la primera mostra pública del moviment feminista després del franquisme van ser les “Jornades Catalanes de la Dona”, celebrades el 1976 a Barcelona amb la participació de 4000 dones. A les Jornades Feministes de Granada de l'any 1979 és on es produeix la primera escissió del moviment, la qual va tenir com a conseqüència la separació definitiva entre un moviment feminista centrat en la diversitat de lluites de les dones, però sense perspectiva de classe, i un moviment feminista centrat en la unitat de classe del sector de dones objectivament majoritari i més explotat en el capitalisme, és a dir, les dones de classe treballadora.

La, aleshores ja, socialdemocràcia liberal del PSOE va institucionalitzar les polítiques feministes, destinant-les a

pal·liar les desigualtats per qüestió de gènere des del reformisme del sistema i la discriminació positiva, mesures que només emmascaren la realitat opressora del sistema patriarcal i el continuen avalant com a soci perfecte del sistema capitalista.

Les autodenominades feministes independents (corrent de la diferència), van mantenir les Jornades estatals de forma anual fins l'any 1985, en què es va produir la segona escissió del moviment, la que va donar lloc al feminisme autònom (vinculat a la lluita per l'alliberament sexual), el qual va tenir continuïtat a Euskal Herria i a Madrid.

Una revisió amb perspectiva de gènere de la història de la industrialització a Catalunya ha fet visible que les dones van ser presents a les fàbriques, principalment en el sector tèxtil, des del començament. I de la mateixa forma que van participar de la producció ho van fer en el moviment obrer.

Malgrat que les dones han aconseguit importants avenços, encara avui ens queda molt camí per recórrer. Mostra d'això és que en les taules negociadores de convenis col·lectius hi ha una escassa presència de dones (un 25,5% per als convenis d'empresa i un 29,7% per als convenis de sector). La participació i representació en els sindicats també és limitada encara que va en ascens. En les eleccions sindicals de 2009 van ser triades un 37% de delegades i membres de comitès d'empresa (0,8 punts per sobre dels resultats de 2008) enfront del 63% d'homes escollits. És important remarcar que fins i tot en els sectors més feminitzats les dones no arriben al 40% del total.

A Catalunya, el moviment feminista al segle XX també va anar dividint-se, descomposant-se i allunyant-se de les reivindicacions de classe. El 1987 es va aconseguir, després de l'ocupació d'un espai per part de feministes de totes les tendències i del seu desallotjament per la força, que l'Ajuntament de Barcelona cedís un pis de lloguer on es va establir Ca la Dona.

Actualment, Ca la Dona agrupa més de 30 entitats de dones que tracten problemàtiques específiques. Però tant a Barcelona com en la resta de municipis de Catalunya han proliferat grups de dones molt diversos i desvinculats de la lluita de classes.

El repte del PCPC en aquests moments històrics és reconstruir la unitat del feminisme basat en la lluita de classes. Un feminisme centrat en defensar els drets d'àmplies capes populars i, sobretot, de la classe obrera, les quals es veuen sotmeses a les lleis del funcionament de les maquinàries capitalista i patriarcal, perfectament encaixades. Un feminisme que tingui com a objectiu estratègic construir el socialisme lliure de patriarcat o de qualsevol altra forma d'explotació d'un ésser humà sobre un altre. Per a això, hem de plantejar aliances tàctiques amb el feminisme progressista, traslladar-los les nostres anàlisis i treballar perquè la part més conscient d'aquest feminisme s'incorpori a la construcció del front obrer i popular.

3. Dona i treball assalariat a Catalunya

La crisi estructural capitalista assota des de mitjans de la nostra dècada els països que formen part de la UE. I és la classe treballadora dels països més depenents i pobres d'aquest pol imperialista, entre els quals es troba l'estat espanyol, la que està veient com les seves conquestes socials i laborals són desmantellades de manera sistemàtica: venda d'empreses públiques, privatització dels serveis públics, finançament dels bancs, retallada en despesa pública, limitació per llei del dèficit públic, augment del preu dels productes bàsics de consum, pèrdua de poder adquisitiu, etc.

En aquest context d'augment de l'explotació de la classe treballadora, l'aliança entre capitalisme i patriarcat s'enforteix i la desigualtat entre dones i homes es torna més acusada. En relació al treball assalariat aquesta desigualtat queda patent en:

- L'augment del nombre de persones aturades⁴.
- La recrudescència i expansió de la precarietat laboral.
- A igual treball menor retribució.
- Augmenta l'atur de llarga durada.
- La limitació de l'accés a determinats llocs de treball.

La situació de les dones de la classe treballadora a Catalunya té molts punts en comú amb l'estat espanyol i en determinats aspectes difereix. Aquest document pretén aprofundir sobre la realitat de Catalunya per poder intervenir -anàlisi, reflexió, acció- adequadament.

3.1. Condicions laborals

- Contractació

La tipologia de contracte que s'està fent des de 2009 ens dóna informació sobre la pèrdua de qualitat de l'ocupació, ja que en aquest any el nombre de contractes indefinits signats s'ha reduït un 33,6% i el dels temporals un 14,4%. Al mateix temps que ha disminuït la contractació, en termes globals, des de 2009 ha augmentat la contractació a temps parcial, éssent superior per a les dones (63,5% del total). El contrari passa per als contractes a temps complet, dels que només un 42,5% es fan a dones. Així, podem parlar de la feminització de la contractació a temps parcial, que està present en tota la vida laboral de les dones, mentre que per al col·lectiu masculí és majoritàriament temporal i característic de l'etapa de joventut.

Pel que fa a les taxes de temporalitat entre les dones assalariades el 2009, s'observen importants diferències per grups d'edat, éssent del 50% per a les menors de 25 anys (xifra que frega el 60% a l'estat espanyol), del 21,4% per a les dones entre 25 i 39 anys, del 10,1% per a les dones entre 40 i 49 anys i del 7,3% per a les dones majors de 50 anys.

L'any 2009 els nous contractes del sector agrícola, que comporten alts nivells de precarietat ja que són temporers, s'han fet majoritàriament a immigrants (80,9% en el cas d'homes i 65,3% en el de dones).

- Jornada laboral

En els últims anys s'observa una tendència a la baixa del nombre d'hores a treballar en les diferents modalitats contractuals. A Catalunya s'ha passat, de mitjana, de 37,9 h. el 2008 a 37,5 h. el 2009. Encara que aquestes dades puguin semblar positives, la veritat és que en molts contractes i, amb l'excusa de la crisi cada vegada més, l'empresariat contracta oficialment per unes hores però a la pràctica la persona assalariada en treballa moltes més.

---

⁴ Segons dades de l'EPA, al tercer trimestre de 2011 la taxa d'atur -tant per a dones como per a homes- ha seguit augmentant situant-se en un 18,40% per a les dones i en un 20,32% per als homes.

La modalitat de rotació laboral empitjora la qualitat de l'ocupació i té efectes negatius per a la classe treballadora, tals com inseguretat, escasses possibilitats de formació, salaris inferiors, major sinistralitat, etc. Quant a l'índex de rotació són les dones les que es veuen més afectades, amb el 3,9% el 2009 i en augment (enfront del 3,5% per als homes).

- Salari

El salari brut anual comprèn diferents elements, com són el tipus de jornada laboral, el nombre d'hores treballades a l'any i el tipus d'ocupació. Aquests elements afecten de manera diferent a dones i homes, la qual cosa comporta diferències salarials importants entre tots dos sexes.

El 2007 el salari brut mitjà anual per a la població catalana ocupada va ser de 21.998,10 euros. Aquesta dada indica que la classe treballadora ha perdut poder adquisitiu, veient-se afectats principalment els salaris més baixos (en molts casos corresponents a llocs de treball ocupats per dones, joves i immigrants).

- Permisos de maternitat i paternitat

La Llei orgànica per a la igualtat efectiva entre dones i homes, de març de 2007, estipula que del total de 16 setmanes del permís de maternitat, 6 són d'ús exclusiu per a la mare i les 10 restants poden ser cedides al pare. El 2009 només un 1,7% d'homes s'ha beneficiat del permís de paternitat. Aquesta dada reflecteix el limitat avenç real que s'ha produït en relació al repartiment de la criança i cura de la prole entre tots dos sexes.

- Segregació i discriminació de gènere

Les desigualtats de gènere al mercat laboral, a nivell quantitatiu, es tradueixen en menor presència, més atur, més temporalitat i més temps parcial per a les dones. A nivell qualitatiu s'expressen en la segregació ocupacional horitzontal i vertical a través de les discriminacions indirectes (salari, reconeixement professional, assetjament sexual, etc.).

La segregació ocupacional horitzontal suposa el diferent encaix de dones i homes en l'activitat laboral. La primera ocupació femenina va ser el servei domèstic; amb el procés de la industrialització, l'activitat laboral femenina en el sector productiu es va vincular a determinades indústries del tèxtil (principalment en les branques de la filatura i la confecció); i l'ajut a l'activitat agrícola i ramadera familiar completava el ventall tradicional d'ocupacions feminitzades. A l'actualitat, les professions del sector dels serveis lligades al treball de cures institucionalitzat - mestres i infermeres- juntament amb l'àmbit de l'hostaleria han estat una sortida laboral per a les dones, donant lloc a la feminització del sector.

La segregació ocupacional vertical suposa el diferent encaix de dones i homes quant a la projecció i categoria professional. El 2005 les dones suposaven el 42% de la població ocupada i només el 32% de població ocupada en la direcció d'empreses i l'Administració pública. D'aquest 32%, la majoria aconsegueix llocs de cert poder de decisió en petits negocis familiars i com a treballadores autònomes. Dades que desmunten l'argumentació que l'augment del nivell educatiu comporta la projecció professional i corroboren la teoria del sostre de cristall, el límit no es percep però hi és.

Encara que del total de població ocupada com a personal tècnic i professional, científic i intel·lectual les dones representin el 53,7%, no ho fan en igualtat de condicions amb els homes. Exemple d'això són les dones científiques i acadèmiques, que tenen ocupacions altament qualificades i, encara que van acompanyades de millors condicions laborals que altres col·lectius professionals femenins, també sofreixen la desigualtat de gènere (segregació horitzontal i vertical). La majoria es concentra a les àrees de coneixement menys valorades i prestigiades (ciències humanes, socials i de la vida) i estan gairebé absents dels llocs de més poder i reconeixement; el que es tradueix en pitjors condicions laborals, pitjor salari i menor reconeixement del treball desenvolupat.

Durant el curs 2004- 2005 les universitats catalanes només comptaven amb un 34,4% de professorat femení; dada que queda molt per sota del 46,9% de taxa d'ocupació femenina i del 53,7% de dones ocupades en aquesta categoria professional. En relació a la gestió i direcció de la comunitat universitària, destaca la segregació vertical,

ja que la proporció de dones en els càrrecs de govern no supera el 30% i únicament el 16,5% de les càtedres universitàries estan ocupades per dones. Quant a les àrees de coneixement, es pot observar la segregació horitzontal a través del contrast entre les Humanitats (46,6% de dones) i les Enginyeries (15,9% de dones). El sostre de cristall queda de nou al descobert, doncs aquest món en què se suposa que l'excel·lència científica es recompensa de manera objectiva i neutra està infectat pel patriarcat.

A Catalunya les dades de 2009 sobre ocupació mostren la segregació de gènere en funció dels sectors. En el sector serveis, que ocupa al 83,2% de les dones actives, el col·lectiu femení suposa un 55,1% i el masculí el 44,9% restant. En la indústria –sector amb forta tradició femenina al nostre país i que ocupa al 13,8% de les dones actives- el col·lectiu femení suposa un 32,4% i el masculí el 67,6% restant. En l'agricultura, on s'ocupa el 0,9% de dones actives, el col·lectiu femení suposa un 22,1% i el masculí un 77,9%. I en la construcció -que és el sector més masculinitzat i en el qual treballa un 2,1% del total de dones- el col·lectiu femení suposa un 9,9% i el masculí un 90,1%.

La discriminació que sofreixen les dones en l'àmbit laboral es pot dividir en dos grans blocs: directa i indirecta. La discriminació directa, que és la més visible i la que més s'ha modificat en els últims anys, es refereix a menor retribució per igual treball en la mateixa categoria. Però és la discriminació indirecta la que per ser més subtil està molt més estesa i es realitza amb total impunitat; comprèn una retribució diferenciada per sexes (en detriment del col·lectiu de dones) en funció del sector i la categoria.

En la gran majoria de sectors i categories on s'ocupen principalment les dones els llocs són pitjor retribuïts; fet que es deu al pensament androcèntric que segueix predominant en la nostra societat i que concep el salari femení com a complementari al de l'home, el qual se suposa el principal.

La discriminació salarial i la segregació vertical són formes de desigualtat que es retroalimenten mútuament i que no permeten ni la intervenció ni la regulació, a causa que el salari es considera competència exclusiva de l'empresa. Per poder legitimar la diferència salarial entre homes i dones, les empreses l'emascaren estipulant diferents categories professionals en funció del gènere. Una possible acció consistiria a revisar les categories professionals i els llocs de treball sobre la base de criteris objectius i no en relació al gènere.

L'assetjament sexual representa el nucli més dur i ocult de les discriminacions indirectes i és fruit d'unes relacions patriarcalcs en les quals la dominació masculina es torna inqüestionable i omnipotent. Aquest tipus de discriminació recau, a més, sobre les treballadores en una posició laboral més feble i s'agreuja amb la creixent precarietat del mercat laboral. Encara que la majoria de l'assetjament sexual recau sobre les dones per raó de gènere, també hi ha un col·lectiu d'homes i dones que ho pateix a causa de la seva orientació sexual i identitat de gènere.

3.2. Divisió sexual del treball

La divisió sexual del treball respon a la coalició entre el sistema productiu capitalista, el qual explota a la classe treballadora i empitjora el nivell d'explotació en els col·lectius més vulnerables com és el cas de les dones, i el sistema patriarcal, el qual oprimeix a les dones a través del lloc de subordinació de gènere que els assigna i la càrrega d'assumir la criança, la cura de la família i el treball de la llar. Aquesta situació comporta una major càrrega per a les dones (doble jornada laboral), un nul reconeixement social i una menor remuneració econòmica.

Per evidenciar el treball domèstic i familiar s'hauria de comptabilitzar el temps que dediquen les dones a aquest o bé calcular el valor econòmic d'aquest tipus de treball. En aquest sentit es va realitzar un estudi sobre la producció domèstica a Catalunya⁵ que explicitava que la producció del treball domèstic i familiar el 2001 va ser igual a 54.242,99 milions d'euros. Aquesta dada posa de manifest i quantifica la important contribució de les dones al benestar social i els diners que s'estalvien l'estat i les empreses en traspassar la responsabilitat d'aquest treball a les dones i a l'àmbit del privat (la família).

---

⁵ Per a més informació, es pot accedir a l'estudi "Cuenta satélite de la producción doméstica de los hogares en Cataluña 2001" a través de la pàgina web: http://www20.gencat.cat/docs/icdones/Documents%20web%20antiga/Arxius/pub_estudisIcast.pdf

L'anàlisi de la divisió sexual del treball a la llar i la família mostra com el poder patriarcal s'aferra amb unghes i dents a aquest espai ja que es torna més subtil en l'àmbit públic. Així, la divisió sexual del treball promou un tipus de relacions socials caracteritzades per la subordinació de les dones respecte dels homes. Hi ha estudis que demostren que les dones que treballen a casa sofreixen un gran malestar⁶, ja que el seu treball està social i econòmicament equiparat al món de les servents domèstiques, i tenen pitjor salut que les dones actives laboralment.

El treball domèstic i familiar inclou tot un seguit de tasques que no sempre són tingudes en compte i, molt menys, valorades. Entre elles destaca: la compra, la neteja, la cuina, la cura i atenció de fills/es i persones depenents, la gestió i organització de la casa i la família, l'assistència emocional, la mediació interna (entre els membres de la família) i externa (escola, centre de salut, etc.), la representació conjugal, etc. Malgrat el treball que comporta l'acompliment de totes aquestes tasques, aquest treball no té un salari ni és reconegut social ni econòmicament. En el cas de ser reconegut té escàs valor social i en el cas de ser remunerat sol estar mal pagat i formar part de l'economia submergida.

Els estudis sobre l'ús social del temps permeten evidenciar la doble jornada laboral de les dones. A Catalunya -entre els anys 2002- 2003- les dones dedicaven bona part del seu temps al treball (remunerat i no remunerat). El 80% de les dones enquestades manifesta compaginar el treball remunerat amb les tasques de la casa (enfrent d'un 20% d'homes). Mentre els homes dediquen 2,1 hores de mitjana al dia al treball domèstic i familiar les dones hi dediquen 4,4 hores. També existeix una diferència de gènere en relació al tipus d'activitats, doncs mentre els homes es dediquen més al bricolatge, la jardineria i a cert suport a les tasques de cura i neteja; les dones segueixen sent les principals responsables del treball domèstic i familiar. Aquest temps que les dones dediquen al treball familiar i domèstic és temps que resten de les activitats socials, polítiques, esportives, culturals, etc. Encara que les dones dediquen menys temps al treball remunerat que els homes (7,06 h. i 8,26 h., respectivament), es constata que amb el treball domèstic i familiar les dones treballen més hores al dia que els homes⁷.

Partint d'allò general cap a allò concret, la veritat és que existeixen diferències considerables entre les dones treballadores de Catalunya. Es distingeixen tres col·lectius:

- Dones ocupades que tenen un mínim recolzament en relació al treball domèstic i familiar per part de les seves parelles. Aquest col·lectiu és el majoritari.
- Dones ocupades, amb baixos nivells d'estudis, que suporten soles gairebé tot el treball domèstic i familiar.
- Dones ocupades, amb estudis universitaris, que tenen ajut extern i un suport rellevant amb el treball domèstic i familiar per part de les seves parelles.

Així, el conflicte entre el treball remunerat i el domèstic- familiar recau, en exclusiva, sobre les dones. La conciliació, per tant, no es pot reduir al col·lectiu femení sinó que ha de ser un procés dialèctic per buscar l'equilibri i la coexistència dels 4 temps: el de la vida professional, personal, familiar i social.

Col·lectius amb característiques diferenciades

- Dones immigrants

Des de la dècada dels noranta s'han produït nous models migratoris, augmentant la immigració femenina de caràcter econòmic. Moltes d'aquestes dones arriben a Catalunya com a pioneres del procés migratori des dels països empobrits més castigats pel capitalisme, en una estratègia de supervivència familiar.

Les dones s'embarquen en el procés migratori com a conseqüència de l'efecte anomenat de demanda de força de treball immigrada per a treball de reproducció social (principalment treball domèstic). Encara que en menor mesura però no per això menys important, hi ha moltes dones que emigren amb propostes de treball legal i s'acaben veient immerses en la prostitució i éssent explotades sexualment. Amb les dificultats afegides de no tenir papers i, per tant, no tenir drets ni opcions per alliberar-se d'aquesta situació.

---

⁶ Per a informació més detallada es pot consultar el llibre "Entre el dolor de espalda y la tristeza" de Isabel Fernández Ruiz. 1990. Universidad de Granada.

⁷ Font: Idescat, enquesta d'ús del temps. 2002- 2003.

Així, aquesta mà d'obra femenina segueix realitzant els treballs considerats de dones, en el que es coneix com a internacionalització de la reproducció, en molts casos en condicions de semiesclavitud⁸. És important tenir en compte que en aquest procés migratori, moltes dones deixen la seva família als països d'origen per desenvolupar el treball reproductiu als països més enriquits. Aquest fet té greus conseqüències per als nuclis familiars, que es veuen desestructurats, i per als menors, que es veuen desprotegits i abandonats.

Paral·lelament a Catalunya també s'han produït importants canvis demogràfics, culturals, socials i econòmics que han provocat transformacions en els models de família i en l'organització de la vida quotidiana. La inserció massiva del col·lectiu femení al mercat de treball remunerat, el gradual envelliment poblacional i la consegüent necessitat de mà d'obra per fer front a les situacions de dependència.

Entre les raons que han portat al fet que la dona immigrant assumeixi aquest treball de reproducció social, destaca:

- La seva condició social de dona treballadora, amb necessitats econòmiques.
- Comptar amb els suposats atributs de la condició biològica de dona, com és la capacitat innata de proporcionar cures als altres.
- Tenir un determinat component ètnic, al que se li atribueixen determinades característiques de la personalitat com l'afectivitat, l'afabilitat, la paciència, etc.
- Tenir estatut jurídic d'estrangera i condició social d'immigrant, la qual cosa facilita la submissió, la docilitat, etc⁹.

A la societat catalana la treballadora domèstica més demandada és “la interna”, en molts casos en la cura de persones grans amb importants limitacions d'autonomia. Aquesta modalitat contractual implica disponibilitat les 24 hores, la qual cosa afavoreix la subordinació de la treballadora i difumina totalment la línia que separa l'espai de treball i l'espai personal.

El model que predomina a Catalunya, referent al treball de reproducció social, es basa en el model nord-americà. En contraposició a models com el cubà -en el qual l'estat ofereix una xarxa de serveis públics, gratuïts i de gran qualitat- s'està potenciant a gran escala el sector privat de consum, amb llocs de treball mal remunerats, inestables, socialment desprestigiats, invisibilitzats i en el qual es promou l'economia submergida. Exemple d'això, en l'àmbit local, són els Ajuntaments, que en aplicació de la Llei de Dependència en lloc de crear llocs de treball estables i de qualitat (de contractació directa) subcontracten una empresa perquè faci el treball, amb les conseqüències negatives que comporta, tant per a les condicions laborals de les treballadores com per a la qualitat del servei.

El treball domèstic i familiar, encara que va adquirir la categoria de treball assalariat¹⁰, segueix tenint diferències desavantajoses en relació a la resta d'activitats assalariades. En aquest sentit, situa a aquestes treballadores en els estrats més baixos de l'estructura ocupacional (no es cotitza a l'atur, les jornades laborals són llargues, etc.); promou una relació contractual feble amb característiques de servilisme per a la treballadora i de total llibertat per al contractant (el qual pot, per exemple, donar per finalitzat el contracte al·legant pèrdua de confiança sense obligació d'indemnitzar la treballadora); existeix una desvalorització generalitzada i un desprestigi social d'aquest treball; l'economia submergida acaba imposant-se per a moltes d'aquestes treballadores; l'organització i l'acció col·lectiva són molt difícils a causa de les característiques d'aquest col·lectiu, etc. Aquesta desregularització a la qual es veuen sotmeses les treballadores de l'àmbit domèstic i familiar augmenta la desprotecció, la vulnerabilitat i els casos d'abús i explotació d'aquestes dones.

És important destacar que els homes immigrants, encara que també pateixen especialment l'economia submergida per la seva condició d'estrangers¹¹, accedeixen a un tipus d'ocupacions que -en general- estan més regularitzades (agricultura, construcció, hostaleria, etc.) mentre que les dones immigrants s'ocupen en sectors feminitzats i

---

⁸ Aquesta situació té antecedents històrics en les funcions de cura a l'època de l'esclavitud, quan les esclaves africanes havien d'abandonar la seva família i llar per servir, en sentit ampli, a l'amo.

⁹ La situació administrativa dels estrangers no comunitaris comporta que tots aquells mancats de permís de treball (inclosos els posseïdors de permís de residència no laboral) només poden treballar a l'economia submergida, ja que la normativa impedeix contractar-los o que s'estableixin per compte propi.

¹⁰ Reial Decret 1424/1985 de l'1 d'agost.

¹¹ A Catalunya el 2007 la població estrangera en edat laboral sense permís de residència i, per tant, sense possibilitats d'accedir a un treball regularitzat gairebé arribava a les 200.000 persones. La Inspecció de Treball va realitzar 8.585 inspeccions, va aixecar 1.630 actes i va aplicar sancions per import d'11,2 milions d'euros per contractació d'immigrants irregulars.

escassament regularitzats i protegits per la legislació laboral, com és el treball domèstic i familiar. De manera que les treballadores immigrants, a més de sofrir l'explotació de classe, suporten una doble discriminació: de gènere i d'ètnia.

La legislació d'estrangeria situa la immigració de classe treballadora com a ciutadania de segona classe. L'empresariat es beneficia d'aquesta situació mitjançant l'economia submergida, en condicions semiesclavistes. L'estat –per la seva banda- trasllada la responsabilitat del treball domèstic i familiar a l'àmbit privat, recaient principalment en les dones i éssent el col·lectiu de dones immigrants el que realitza gran part d'aquest treball en condicions de gran precarietat laboral. Cal assenyalar, a més, que les treballadores immigrants del servei domèstic tenen escasses possibilitats de canviar de treball. En una enquesta realitzada a Catalunya, Madrid i Andalusia el 1999 el 82% de les treballadores domèstiques enquestades mai havia canviat de treball. Així, el treball domèstic acaba convertint-se en un gueto ocupacional del que és gairebé impossible sortir.

- Dones en l'àmbit rural

Al sector agrícola la situació de les dones, encara avui, continua estant a mig camí entre el rol tradicional de cura de la casa i la família i el de col·laboració en l'explotació familiar. De manera que els límits entre el treball productiu i el reproductiu es desdibuixen, deixant a les dones en desavantatge: no cotització a la seguretat social, ingressos econòmics controlats per l'home, sense dret a cap prestació per desocupació, maternitat, etc.

Aquest sector és un dels més masculinitzats, éssent la proporció de dones ocupades del 16,8%. Encara que també és cert que aquestes dades no són del tot fiables, ja que hi ha moltes dones que treballen en el sector rural com una col·laboració a l'economia familiar, però no ho fan amb contracte i, per tant, no compten.

En el cens agrari de Catalunya de 1999 les dones sumaven el 19% de titulars d'explotacions agràries i només l'1% figurava com a capatàs de l'explotació. El col·lectiu de dones de més de 44 anys era el més representat en aquest sector, suposant el 60% del total de dones. En quant a la relació familiar en l'explotació agrària, el 72% de les dones eren cònjuges i el 25% eren un altre tipus de familiars; de manera que només el 3% de les dones no tenia cap tipus de llaç familiar.

- Dones amb discapacitat

Les persones que tenen algun tipus de discapacitat tenen moltes més dificultats per a la inserció laboral que la resta de la població. Aquestes dificultats vénen determinades tant pel fet de patir una discapacitat com per les barreres (arquitectòniques, de comunicació, de transport, de discriminació laboral, etc.) a les quals han de fer front. A tot el que s'ha dit cal sumar la discriminació de gènere en el cas de les dones discapacitades.

L'any 2002 –segons dades de l'INE- a Catalunya un 2,65% de la població ocupada tenia algun tipus de discapacitat, un 67% eren homes i el 33% restant eren dones. A nivell social, la discapacitat és tractada de manera desigual en funció del gènere, a les dones discapacitades se'ls tendeix a oferir prestacions compensatòries mentre que als homes se'ls ofereixen més alternatives vinculades a la integració social, com pot ser un treball adaptat o mesures per a la rehabilitació.

En relació a la prestació per incapacitat permanent¹²-que perceben un total de 327.592 persones- el 28,8% la perceben dones i el 71,2% restant, homes. Aquesta diferència també es visualitza en quant a la quantitat, ja que els homes cobren una mitjana de 623 € i les dones només cobren 500 € de mitjana; el que suposa un 20% menys d'ingressos. Referent a les pensions no contributives¹³, les dones formen el 52,6% i els homes el 47,4% restant; en

---

¹² Prestació econòmica que, en la seva modalitat contributiva, tracta de cobrir la pèrdua de rendes salarials o professionals que pateix una persona, quan estant afectada per un procés patològic o traumàtic derivat d'una enfermetat o accident, veu reduïda o anul·lada la seva capacitat laboral de forma presumiblement definitiva.

¹³ Prestació econòmica periòdica que es reconeix per patir un determinat grau de minusvalia i estar mancat de rendes o ingressos suficients. Poden ser-ne beneficiàries las persones que pateixin deficiències, previsiblement permanents, de caràcter físic o psíquic, congènites o no, que anul·lin o modifiquin la seva capacitat física, psíquica o sensorial.

aquest cas moltes dones tendeixen a compatibilitzar la pensió amb el treball domèstic i no remunerat mentre que els homes viuen amb els ingressos de les prestacions sense combinar-los amb un altre tipus de treball.

3.3. Atur

A Catalunya, entre l'any 2006 i el 2009, la taxa d'atur per a les dones entre 16 i 64 anys gairebé s'ha duplicat, passant del 8,1% al 15,7%. Alguna cosa similar ha ocorregut a l'estat espanyol, que ha passat de l'11,4% el 2006 al 19,2% el 2009. Mentre que a Europa el creixement de la taxa d'atur ha estat molt menor, passant del 8,8% al 9%. En el cas dels homes a Catalunya, la taxa de desocupació ha tingut un augment major, éssent del 5,6% el 2006 i arribant al 18,3% el 2009.

Fins l'any 2007 la taxa d'atur era superior per a les dones, aquesta variació relativa anual no s'ha produït per una situació més favorable per a l'ocupació femenina sinó perquè la crisi estructural ha afectat principalment a sectors fortament masculinitzats, com és el cas de la construcció i la indústria.

Les dones amb més dificultat d'inserció laboral són les joves entre 16 i 24 anys, amb un 33% d'ocupació del total en edat activa; seguides de les dones que, després d'un temps inactives del mercat de treball hi volen tornar, i de les que superen els 45 anys. Són també les dones menors de 25 anys les que han sofert un creixement de l'atur superior, passant del 17,1% el 2006 al 30,2% el 2009 (44,7% per als joves). Les dades exposades reflecteixen que són les dones joves les que tenen majors dificultats per accedir al mercat laboral i sofreixen índexs elevats de rotació i temporalitat quan ho aconsegueixen.

El col·lectiu de persones que, passat més d'un any després de deixar el seu últim treball, volen reincorporar-se al mercat laboral tenen grans dificultats per poder treballar. Moltes de les dones que es troben en aquest col·lectiu van deixar el seu treball per dedicar-se al treball domèstic i de cura (naixement, criança, malaltia de familiars, etc.) durant un temps i sumen el 57% enfront d'un 43% d'homes. Aquestes dades mostren com el fenomen, tradicionalment femení de dedicar-se al treball domèstic i de cura, encara avui persisteix i és un element de marginació per a les dones en actiu.

L'atur afecta en major mesura les dones i això es deu al fet que, encara que a la fi de 2009 a Catalunya la taxa d'atur ha crescut més per al col·lectiu masculí (18,3%) que per al femení (15,7%), la taxa d'activitat de les dones és del 54,8% i la dels homes del 70%. Per tant, el 46,3% de les dones actives té treball en comparació al 57,3 d'homes.

3.4. Regulació d'ocupació per expedients autoritzats (ERO)

Només l'any 2009 a Catalunya hi ha hagut 141.390 persones afectades pels ERO (Expedient de Regulació d'Ocupació), 106.050 homes i 35.340 dones. Del total de dones afectades, el 79,7% estaven en el sector de la indústria i el 19,1% en el sector serveis. Els ERO de la construcció i l'agricultura representen un percentatge ínfim i l'impacte en aquests sectors ha recaigut en el col·lectiu masculí.

3.5. Salut laboral

Si tenim en compte la sinistralitat laboral, s'observa que el nombre d'accidents produïts el 2009 entre el col·lectiu masculí (80.001) és molt superior als del col·lectiu femení (32.066). Malgrat que en els últims anys els accidents laborals han disminuït, entre el col·lectiu de dones la disminució ha estat inferior: un 16,5% enfront d'un 23,6% per a tots dos sexes¹⁴.

Si bé és cert que per poder fer una adequada valoració de la salut laboral, a més dels accidents, cal tenir en compte altres indicadors com les condicions de treball o les malalties laborals.

3.6. Ajuts socials

---

¹⁴ Dades del 2008 al 2009.

- La RMI (Renda Mínima d'Inserció) és una prestació econòmica per cobrir les necessitats bàsiques de persones amb problemàtiques socials i dificultats per a la inserció laboral; a canvi de la prestació la persona es compromet a realitzar un pla individual d'inserció sociolaboral. A partir de 2007, coincidint amb l'empitjorament de la crisi, el nombre de persones beneficiàries es va triplicar sense que això suposés un augment dels recursos humans i formatius per atendre la demanda. El mes d'agost de 2011 el Departament d'empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya ha dictat unilateralment -sense tenir en compte la valoració professional dels Serveis Socials que són els que tramiten i gestionen aquesta prestació- un decret que modifica aquesta prestació per reduir el nombre de persones beneficiàries i la quantitat de diners a percebre; criminalitzant la immigració per un suposat frau a l'administració.

La realitat és que la població beneficiària d'aquests ajuts, en molts dels casos, té escasses oportunitats en aquest sistema que els exclou i els margina; ja sigui per raons de gènere, ètnia, edat, per problemes de toxicomanies, desequilibris psicològics, etc. En aquest sentit, és important tenir en compte el tipus de nucli familiar per aprofundir en les característiques de la població beneficiària de la RMI. Del total de dones que perceben aquest ajut, el 2009 el 41,5% vivien soles, entre els factors que els van portar a tramitar la RMI destaquen les dificultats per incorporar-se i mantenir-se al mercat laboral, la precarietat de les ocupacions (salaris més baixos, economia submergida, sense dret a cobrar de l'atur), etc. Del 56% que vivia en un nucli familiar, moltes d'elles eren famílies monoparentals, tenint al seu càrrec exclusiu els fills; destaca que només un 3,5% de les famílies monoparentals amb dret a la RMI eren encapçalades per homes. De nou es visibilitza que la responsabilitat de la cura i criança dels fills, malgrat les noves lleis que promouen la custòdia compartida, recau majoritàriament en les dones el que els suposa un esforç afegit per tirar endavant.

- Llei de Dependència

La Llei 39/2006 de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència reconeix el dret a rebre una prestació econòmica per a les persones en situació de dependència i crea la figura del cuidador no professional, que pot ser familiar o no. Els col·lectius que majoritàriament estan intervenint com a cuidadors no professionals són: les dones autòctones de més de 45 anys com a cuidadores familiars i les dones immigrants com a cuidadores informals no familiars.

Amb aquesta llei l'estat eludeix la responsabilitat d'atendre amb serveis públics i de qualitat les persones dependents, a més desvaloritza el treball de cuidador/a en desposseir-lo de la categoria professional i promou el rol de dona com a cuidadora i mestressa de casa (des de la implementació de la llei fins a novembre de 2008 el 94,92% de persones donades d'alta a la Seguretat Social com a cuidadores no professionals eren dones)¹⁵.

---

¹⁵ Per a una anàlisi més detallada, es pot consultar el comunicat del congrés d'economia feminista de P. Díaz:
http://www.upo.es/congresos/export/sites/congresos/economiafeminista/documentos/area3/Pau_Diaz.pdf

4. Programa polític del PCPC i propostes per a la lluita del front feminista¹⁶

4.1. Violència patriarcal

A tota societat basada en l'explotació d'uns éssers humans per uns altres, la dominació, la negació, la invisibilització, la imposició o l'agressió física són formes d'expressió de les relacions de poder. La violència es torna en elles estructural i sistèmica. Partirem de reconèixer que hi ha violència allà on existeixen i s'alimenten relacions desiguals.

Hem de començar situant per això que la violència patriarcal s'expressa com a violència física (danys físics que poden arribar a l'assassinat), psíquica (menyspreus, insults, humiliacions...), sexual (qualsevol contacte sexual no desitjat en l'àmbit que sigui), domèstica (desenvolupada específicament en l'àmbit familiar i emparada en la ideologia de l'amor patriarcal), cultural (exercida emparant-se en pràctiques tradicionals, com l'ablació) i estructural (impediments diversos que la societat patriarcal posa a les dones per al seu desenvolupament).

Juntament amb les seves múltiples cares, hem incorporar també al nostre anàlisi una concepció multicausal del fenomen i fugir d'una explicació unilateral que redueixi la qüestió a un problema de maltractaments d'homes sobre dones. La violència de gènere enfonsa les seves arrels en factors socials, econòmics, personals, culturals, ideològics... que, per tant, han de ser situats i abordats en la seva complexitat.

És indubtable que en un nombre important de casos és imprescindible la protecció a les víctimes i la sanció als agressors, però no és menys cert que la prevenció i la promoció de propostes de vida orientades a la cerca de l'autonomia personal d'homes i dones són els camins a recórrer per evitar que es posi en marxa l'anomenada "espiral de la violència".

Propostes per lluitar contra la violència patriarcal:

A) Crear mesures preventives de la violència de gènere o reforçar les ja existents per treballar des d'àmbits tan diversos com l'educació formal, els mitjans de comunicació, les organitzacions veïnals o altres col·lectius socials.

B) Impulsar mecanismes alternatius de resolució de situacions que poden desembocar en violència, com els procediments de mediació familiar.

C) Impulsar les teràpies de rehabilitació i reinserció d'homes maltractadors.

D) Promoure els grups d'autoajuda de dones que, des de la reflexió personal i col·lectiva, serveixin per avançar en la cerca de la seva autorrealització personal i de projectes autònoms de vida. Treballar per trencar la submissió secular de les dones mitjançant teràpies específiques.

I) Acabar amb qualsevol forma de criminalització de les víctimes en els processos judicials interposats per dones contra els seus maltractadors, garantint l'assistència digna i especialitzada per a les víctimes de la violència de gènere en els àmbits sanitari, policial i judicial.

F) Destinar partides pressupostàries adequades per a l'atenció a les necessitats de les dones víctimes de formes diverses de violència (cases d'acolliment, atenció psicològica, recursos específics per a dones immigrants, atenció a fills i filles...).

G) Confrontar obertament amb el discurs de l'Església Catòlica i altres confessions que legitimen la submissió de les dones i emparen d'aquesta manera les diferents expressions de la violència contra elles.

---

¹⁶ Tesi Feminista PCPE, 2009

H) Reforçar l'educació afectivo-sexual per a joves orientada a promocionar les relacions igualitàries. Abordatge específic de l'escalada de casos de violència contra dones menors de 30 anys en àmbits com els centres educatius, llocs d'oci per a joves o altres espais col·lectius dels barris.

I) Confrontar amb la ideologia de l'amor patriarcal que serveix com a marc legitimador d'una part important de les situacions de violència domèstica. Per un model alternatiu i igualitari per a les relacions humanes.

J) Control de mitjans de comunicació per evitar la proliferació de missatges de contingut clarament masclista.

4.2. Propostes en l'àmbit del treball assalariat

A) Reivindicació del principi de “a igual treball, igual salari” i imposició d'aquest amb tots els mecanismes legals necessaris en l'àmbit de les relacions laborals.

B) Reorganització de la jornada laboral i flexibilitat en els horaris tant per a homes com per a dones amb la finalitat de garantir el repartiment igualitari de les tasques domèstiques i les responsabilitats familiars.

C) Creació de recursos públics basats en la col·lectivització d'activitats quotidianes bàsiques que facin possible la conciliació de la vida laboral i familiar en condicions reals (xarxa de guarderies públiques, menjadors municipals, espais públics lúdics per a adolescents...).

D) Reducció de la jornada laboral setmanal sense disminució salarial a 35 hores per als qui treballen la jornada completa. Les jornades a temps parcial han d'anar acompanyades dels serveis necessaris per fer possible l'accés a la jornada completa.

I) Reconeixement de pensions dignes a dones treballadores en edat de jubilació i de l'especificitat de l'ocupació femenina en determinats àmbits (dones camperoles, per exemple) i/o circumstàncies (dones que s'incorporen tardanament al mercat laboral per la seva dedicació exclusiva a l'àmbit domèstic i la criança en els anys previs, per exemple).

F) Reconeixement de drets bàsics a través d'una prestació econòmica (maternitat, excedència per cura de fills i filles...) a dones treballadores autònomes que, per l'especificitat del seu estatus, es veuen impossibilitades per gaudir-los en igualtat de condicions amb la resta de dones treballadores.

G) Ampliació del permís per naixement de fill o filla a 1 any, amb garantia de reserva del lloc de treball i computable en la seguretat social amb caràcter general, remunerat al 100%.

H) Reforçament de les estructures sindicals específiques en els sindicats de classe (Secretaries de la Dona, etc.) per a la lluita pels drets de les dones treballadores. Reforçament de la intervenció de les dones comunistes en aquests àmbits, prèvia recuperació o alhora que es recupera el sindicalisme de classe.

En el capítol específic de la prostitució, i malgrat que serà necessari un major desenvolupament de la qüestió, avancem algunes propostes de lluita:

A) Concessió del permís de residència i treball a les prostitutes immigrants que denunciïn la situació d'esclavisme a la qual els sotmet el proxenetisme a Espanya.

B) Reserva de llocs de treball a les Administracions per a les prostitutes que decideixin reinserir-se socialment.

C) Establiment de punts d'atenció sanitària en zones en què es practica la prostitució.

D) Assessorament legal i laboral gratuït per a les prostitutes que decideixin enfrontar la seva situació i desvincular-se de les trames de prostitució.

D) La repressió de l'Estat ha d'anar dirigida contra el proxenetisme, no contra les prostitutes, com succeeix avui dia aprofundint en l'aïllament social, l'estigmatització i l'exclusió d'aquest col·lectiu.

F) Depuració de les forces i cossos de seguretat de l'Estat. L'agent que hagi estat condemnat per aprofitar-se de la situació de desprotecció que sofreixen les prostitutes, a més de la responsabilitat penal que incorri, ha de ser apartat immediatament de les seves funcions i inhabilitat per a l'acompliment de qualsevol treball relacionat amb el servei públic.

4.3. Propostes en l'àmbit familiar

A) Reconeixement, valorització i quantificació del treball domèstic, reproductiu, afectiu i assistencial.

B) Reorganització social del treball assalariat partint del dret al treball per a totes les persones, caracteritzat com una activitat humana parcial, no unidimensional, amb reducció de la jornada laboral i adaptació dels torns i calendaris a les responsabilitats familiars per a homes i dones.

C) Repartiment de tot el treball socialment necessari, inclòs el familiar, entre homes i dones en termes d'igualtat.

D) Col·lectivització d'activitats que es resolen de forma individual en l'àmbit familiar i privat, tals com menjadors municipals, bugaderies comunitàries, espais infantils veïnals o comunitaris, centres lúdics per a adolescents, etc.

I) Socialització de les tasques sanitàries i assistencials a través d'una xarxa de serveis públics amb prestació integral de les necessitats de totes les persones malaltes, ancianes o discapacitades, prioritant la seva extensió als barris obrers i populars, sense discriminació dels treballadors i treballadores immigrants. Educació infantil pública gratuïta i universal per a tots els nens i nenes des del seu naixement. Articulació dels calendaris i jornades laborals amb els serveis públics prestats.

F) Implantació d'una Educació per a la Igualtat, on es produeixi:

- Un reconeixement efectiu del paper bàsic que ha jugat la dona, i que àdhuc juga, com a garant de la reproducció social no només de si mateixa, sinó també de les persones que d'ella depenen.

- Comprensió de la relació afectiva que tradicionalment la dona ha assumit com a pròpia, per imperatiu patriarcal, envers els seus descendents principalment, que juga un paper vital en la conformació d'un individu plenament desenvolupat en el plànol emocional i del que l'home fins ara s'ha desentès.

- Entendre que el treball domèstic realitzat per la dona en garantir la reproducció social de la classe treballadora afegeix valor al producte final que el capitalista situa al mercat. En funció d'això, al salari percebut per la relació contractual entre treballador i capitalista haurà d'afegir-s'hi una part proporcional a aquest treball domèstic socialment necessari. Entenent per tal treball el temps mitjà que cada treballador necessitaria per dur a terme per si mateix totes les tasques que li permeten posar-se en disposició de vendre la seva força de treball.

4.4. Propostes per garantir la salut sexual i reproductiva

A) Accés a l'educació sexual de la infància i l'adolescència a la família, a l'escola, als centres de salut i als de planificació familiar. En aquestes instàncies el tractament de la sexualitat no ha de limitar-se a l'estudi biològic o científic, sinó que ha de ser comprensible i realista, a més de crític amb la ideologia patriarcal i la imatge de la dona que aquesta ideologia projecta en els mitjans de comunicació: el culte al cos, l'obsessió per la imatge, la ideologia de l'amor i la mercantilització de la sexualitat (servituds que entren en contradicció directa amb la falsa imatge de liberalització de la dona, venuda pel feminisme socialdemòcrata). Per contra, la sexualitat ha de caracteritzar-se per les relacions normals entre persones de diferent o del mateix sexe, allunyant-se tant del tabú i el misteri dels que sol

envoltar-se a la família i a l'escola, com de l'exaltació artificial que impregna la cultura cinematogràfica burgesa i patriarcal, propiciant unes relacions sexuals lliures, igualitàries i equilibrades quant al dret a gaudir del plaer.

B) Informació pública, adequada i suficient als barris populars, amb accés lliure i gratuït als mètodes anticonceptius i de planificació per a totes les dones i homes, sense discriminació per raons d'edat o nacionalitat, amb eliminació de les traves administratives, burocràtiques i els permisos familiars, amb inclusió dels mètodes anticonceptius d'emergència, la lligadura de trompes i la vasectomia, sense més requisit que la lliure decisió de la persona interessada. Els centres de planificació constitueixen una xarxa esquelètica i desconeguda en molts barris populars, on els sectors més vulnerables i més desprotegits de la classe treballadora s'ho arreglen com poden per evitar embarassos no desitjats. I com a mesura complementària imprescindible, l'impuls a la investigació d'anticonceptius masculins.

C) Dret a l'avortament lliure i gratuït a la sanitat pública, sense objecció de consciència per al col·lectiu de professionals, sense discriminació per raó d'edat o nacionalitat, sense requisits administratius, burocràtics o familiars. Arxiu dels processos judicials oberts contra qualsevol de les persones implicades en la interrupció de l'embaràs. Despenalització total de l'avortament i garanties d'intimitat per a les dones que exerceixin aquest dret.

4.5. Lluita ideològica

L'església catòlica, com a institució, exerceix de portaveu i d'estructura que sosté al patriarcat, contribuint a perpetuar el repartiment de rols socials característics d'aquest sistema de dominació.

El sistema educatiu constitueix un instrument fonamental de transmissió de valors masculistes. Des de la infància aquests valors són inculcats tant a nenes com a nens a l'escola. Els continguts educatius estan entravessats per la ideologia patriarcal, la Història invisibilitza el paper de les dones en el seu desenvolupament, i en altres matèries el repartiment de rols a exercir es desplega a petita escala, educació física (el fort i la feble), o les tasques de la llar, pròpies de les dones, per exemple.

El llenguatge sexista és un element transcendental de la ideologia patriarcal així com els mitjans de comunicació són garants de la seva propagació en la societat del pensament únic com a dogma social.

A) Eliminació de la influència i elements de culte de qualsevol doctrina religiosa en centres públics tals com escoles, hospitals, casernes, etc.

B) Implantació d'assignatures de clar caràcter igualitari, amb l'objecte de debilitar les bases del patriarcat.

C) Ruptura dels falsos rols de gènere, tals com treball d'homes i dones, jocs de nens i de nenes...

D) Eliminació de tota publicitat sexista oberta o encoberta, amb molt fortes sancions econòmiques o publicitàries a les companyies que les incompleixin (amb obligació de presentar un anunci a *prime time* on reconeixin que la seva publicitat és sexista).

I) Remoure els obstacles per a la visibilització d'allò femení anomenant el que el llenguatge patriarcal silencia, la qual cosa serà un primer pas perquè el projecte revolucionari aspiri també a la construcció d'un nou llenguatge lliure de supremacies en una societat d'iguals.

F) Un estat laic on la religió sigui una activitat privada, separada de l'àmbit institucional, de l'ensenyament i sense finançament públic.

G) Comissions de control i supervisió, en les quals el moviment feminista tingui protagonisme, de tot el que s'exposi en els mitjans de comunicació i material d'ensenyament a fi que s'elimini tot residu de llenguatge sexista i valors d'ideologia patriarcal i masculista. Els mitjans de comunicació de masses formen part de l'aparell ideològic de l'Estat, fonamental, per perpetuar la ideologia patriarcal, adoctrinant, a través de programes, concursos, publicitat,

retransmissions esportives (majoritàriament masculines), etc. sobre els rols que han de complir, d'una banda, les dones i, de l'altre, els homes, utilitzant, per a això, les més sofisticades tècniques de condicionament social.

4.6. Participació política

La Comissió Feminista del PCPC, en el proper període, elaborarà un pla de treball que inclogui diferents accions de formació, debat i reunions, a més de les campanyes d'agitació i propaganda que ja va desenvolupant. Aquest pla de treball tindrà un doble objectiu, intern d'una banda, d'elevat el nivell de consciència de la militància en relació a la seva realitat de gènere vinculada a les tasques partidàries, i extern d'altra banda, d'apropament de dones als anàlisis del Partit i a la construcció del Front obrer i popular.

El PCPC ha de lluitar de manera real per l'emancipació de la dona, perquè surti de l'esfera privada i participi en major mesura en l'esfera pública.

S'estableix una relació dialèctica entre l'afiliació de les dones comunistes al partit i la política d'aquest en el moviment feminista, amb l'objectiu d'incorporar a les files del partit aquelles comunistes que se sumen a organitzacions feministes perquè no troben una organització que reconegui la doble lluita de la dona incorporant així quadres feministes a la lluita revolucionària.

Per no seguir marginant la doble lluita de les dones en el discurs polític cal possibilitar i fomentar la seva participació en tots els nivells socials i polítics, i el discurs del feminisme de classe, al seu torn, ha de ser incorporat al discurs polític general de forma transversal.

Però la lluita de les dones per les seves demandes específiques i en contra dels prejudicis sexistes es dona també a l'interior de la classe obrera, per la qual cosa és necessari realitzar accions específiques per fer de la lluita contra l'opressió femenina part integral de la lluita contra el capitalisme. Perquè el capitalisme funcioni en la fase actual, l'opressió de la dona és imprescindible.

5. Bibliografia

- *Cuenta satélite de la producción doméstica de los hogares en Cataluña 2001*. Equipo investigador: Cristina Carrasco (Universidad de Barcelona) y Mónica Serrano (Universidad de Barcelona). Octubre de 2006. Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya.
http://www20.gencat.cat/docs/icdones/Documents%20web%20antiga/Arxius/pub_estudis1cast.pdf
- *Dones i treball. Anuari 2009*. Publicació estadística del Departament de Treball.
<http://www20.gencat.cat/portal/site/observatorit treball/menuitem.39202212e4b9b7c298740d63b0c0e1a0/?vgnextoid=533f4663c1d11210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=533f4663c1d11210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>
- *Dones i treball. Mites i certeses*. Generalitat de Catalunya. Institut català de les dones. 2007.
http://ideo.sectorweb.es/arxius/Dones%20i%20treball_mites%20i%20certeses_estudis2.pdf
- *Dones, salut i treballs*. Generalitat de Catalunya. Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya. 2005.
http://www.ctesc.cat/doc/doc_13615330_1.pdf
- *Dona i treball al món rural*. Generalitat de Catalunya. Institut català de les dones.
<http://www.ctfc.es/donat treball rural/doc.htm>
- Article de Judith Astelarra, *Marx y Engels y el movimiento de mujeres. ¿Es posible una lectura feminista de Marx?*. Revista "A Priori", n. 0, abril-juny de 1982.
- Lourdes Benería, *Reproducción, producción y división sexual del trabajo*. A: "Mientras Tanto", n. 6, 1981.
- Una pareja, dos salarios: el dinero y las relaciones de poder en las parejas ... Escrito por Sandra Dema Moreno
http://books.google.es/books?id=Px7uKuGgRGsC&pg=PA33&dq=simon+de+beauvoir+el+segundo+sexo&hl=es&ei=WZhOTsf8EJHNsgbdhfi7Aw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=10&ved=0CF0Q6AEwCQ#v=onepage&q&f=false